

[Offentliggjort den 19. december 2017]

Slots- og Kulturstyrelsen

Fejøgade 1, 2.sal
4800 Nykøbing F

Telefon +45 3395 4200

brv@slks.dk
www.slks.dk

CVR 34072191

19. december 2017

Fastholdelse af fredningen af Vikingskibshallen

Afgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen har besluttet *ikke* at ophæve bygningsfredningen af Vikingskibshallen på Sankt Clara Vej 41, 4000 Roskilde, matr. nr. 15a, Klostermarken, Roskilde Kommune.

Beslutningen er truffet efter § 8, stk. 2, i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer¹.

Baggrund

Slots- og Kulturstyrelsen underrettede jer i brev af 19. juni 2017 om Det Særlige Bygningssyns udtalelse om en ophævelse af fredningen af Vikingskibshallen.

Bygningssynet udtaler følgende:

"Bygningssynet finder, at Vikingskibshallen i Roskilde befinder sig i en særdeles usædvanlig og meget uheldig situation. Det er første gang, at et fredet bygningsværk fra den moderne tid ses i et så markant forfald begrundet bl.a. den dristige konstruktion og fremskyndet af klimaændringer.(...) I denne situation skal Det Særlige Bygningssyn per definition fokusere på bygningsværket, men uden skibene giver bygningsværket ingen mening. Det Særlige Bygningssyn ønsker således, at de usædvanlige omstændigheder, som dette bygningsværk indgår i, kræver en usædvanlig behandling.

I 1969 blev Vikingskibshallen bygget som et sublimt værk, hvor den strukturalistiske tanke er tolket ind i et funktionelt program med hensigten at

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 970 af 28. august 2014 om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer (herefter bygningsfredningsloven)

præsentere den absolutte umistelige nationale kulturarv, de 5 Skuldelev skibe, på overbevisende måde for beskueren. Den besøgende ledes op og ind i hallen, hvorved skibene fremstår med deres naturlige habitat, Roskilde fjord, som scenisk baggrund. Skibene er placeret i et bad af søsten, som var de lige trukket op på stranden. En human og let forståelig tolkning, hvor skibenes spanters bløde kurvaturer kontrasteres berigende i ren bygningskonstruktion 1000 år senere - uden pynt og omsvøb. Det er denne klarhed, dette originale greb, der er essensen i Vikingeskibshallen. Så enkelt og præcist kan historien fortælles. Det er disse kvaliteter, der har berettiget en fredning, og det er disse bærende fredningsværdier, der stadigvæk er til stede i bygningsværket.

(...) Bygningssynet finder dog, at Vikingeskibshallens bygningsstruktur er baseret på strukturalistiske principper, der i sin tanke og idé er moden for eventuelle udvidelser og modifikationer, og at fredningsværdierne kan tolkes til at have en vis generel karakter. Dette åbner mulighed for, at Vikingeskibshallen kan transformeres, indenfor fredningsværdierne, og samtidig både tilgodese museets berettigede ønsker om en modernisering af faciliteter og udvidet tilgængelighed, og samtidig iværksætte en strategisk om- og tilbygning, der forholder sig både til vandstandsstigninger og bygningens fremskredne forfald.

Bygningssynet ønsker således at fastholde fredningen af Vikingeskibshallen. (...) Bygningssynets opfordrer til en proces, hvor Slots- og Kulturstyrelsen, Det Særlige Bygningssyn og Vikingeskibsmuseet hurtigst muligt har en dialog om det videre forløb, herunder en tidsplan, der kan tilgodese hensynet til skibene, og hvordan de bærende fredningsværdier både kan bevares, og på samme tid kan udfordres på en sådan måde, at museet kan opnå de nødvendige forbedringer af både funktionel og teknisk karakter.”

Redegørelse for forhistorien

Vikingeskibshallen blev opført i 1966-68 af arkitekt Erik Christian Sørensen til at huse og formidle de fem vikingeskibe, der 1957-59 og i 1962 blev fundet i Roskilde Fjord nær Skuldelev. Vikingeskibshallen blev indviet i 1969, og den blev fredet i 1997.

Der har siden 1980'erne været problemer med bygningens konstruktion. Som hovedårsag fordi betondæklaget er udført med kiselholdige materialer som tilslagsmateriale og et for lille et dæklag, og fordi konstruktionen er udført uden det nødvendige antal dilatationsfuger. Følgen heraf har været, at der er opstået revner øverst i betonens dæklag, hvor der kan trænge vand ind. I frostperioder kan dette vand udvide sig, hvilket medfører, at dele af det øverste betonlag kan springe af på udsatte steder. Dette medfører, at armeringsjernet kan ruste de pågældende steder. På sigt kan dette svække konstruktionens bæreevne.

Der har været udført flere forsøg på overfladereparationer, der ikke har løst udfordringerne.

I 2006 ansøgte Vikingeskibsmusset om en 'klimaskærm' rundt om Vikingeskibshallen, med formålet at bygningen skulle stå tørt inde bagved. Det Særlige Bygningssyn fandt ikke, at den nye bygning i tilstrækkelig grad fastholdt fredningsværdierne.

Teknologisk Institut udførte i 2010 en undersøgelse af Vikingeskibshallens tilstand. Af konklusionen i instituttets rapport af 23. november 2010 fremgår følgende:

"Undersøgelsen har vist, at betonkonstruktionerne efter en renovering vil kunne bibringes en lang levetid. Det vil dog være nødvendigt at ilægge dilatationsfuger de steder, hvor bygningen selv har etableret bevægelsesrevner, ligesom det vil være nødvendigt med renoveringstiltag, som partielt fører til udskiftning af den oprindelige beton."

Teknologisk Institut fulgte i 2011 op på undersøgelsen med to overordnede forslag til, hvordan man konkret kunne restaurere Vikingeskibshallen. Det fremgår både af rapporten og af et notat fra Teknologisk Instituts samarbejdspartner, Erik Møller Arkitekter, af 23. maj 2011, at *"den samlede tilstand af betonen overordnet set [vurderes] som oprettelig, forstået således, at en restaurering [istandsættelse eller renovering] af betonoverfladerne er realistisk, både teknisk, økonomisk og tidsmæssigt"*.

Ud over en sådan restaurering ønskede Vikingeskibsmuseet en modernisering af Vikingeskibshallen i forhold til indvendig belysning, tilgængelighed, optimering af klimatiske forhold mv. De samlede omkostninger til restaurering samt ændring og modernisering af hallen blev estimeret til ca. 75 mio. kr. Omkostningerne fremgår af en konkrete kalkulation for betonarbejderne, udført af Teknologisk Institut af 6. april 2011, samt et skøn over øvrige udgifter, der fremgår af et udateret dokument fra Erik Møller Arkitekter fra 2011.

I december 2013 blev Vikingeskibshallen beskadiget af stormen Bodil, hvor der trængte vand ind i bygningen fra fjordsiden. Det lykkedes at beskytte de udstillede skibe mod det indtrængende vand, men bygningen blev medtaget.

Det var efterfølgende ingeniørfirmaet COWIs vurdering i tilstandsrapport af 16. januar 2014, at vind- og vandpresset på facaden havde medført, at den samlede facade, der i forvejen var i dårlig stand, var blevet kraftigt beskadiget. Erik Møller Arkitekter vurderede endvidere (jf. notat af 12. december 2013 og notat af 29. januar 2014), at en gennemgribende renovering af konstruktionerne mod nord var rykket væsentligt nærmere efter stormfloden.

Efter stormfloden fik museet en erstatning på 8,1 mio. kr. af Stormrådet. Skaderne blev opgjort til et større beløb, men erstatningen blev beskåret under henvisning til, at bygningen de pågældende steder i forvejen var i dårlig stand, jf. Vikingeskibsmuseet ansøgning om affredning.

Arbejdet med restaurering af facaden er endnu ikke udført.

Ingeniørfirmaet COWI udarbejdede den 24. marts 2015 et budget for stormflodsbeskyttelse af nordfacaden, herunder udskiftning af glas, karme, ribber samt renovering af berørte betonoverflader og facadesøjler samt murfelter. Arbejdets omfang er beskrevet i notat af Erik Møller Arkitekter af samme dato.

Teknologisk Institut udarbejdede i maj 2016 rapporten ”Vikingeskibsmuseet, Roskilde. Vurdering af levetiden for udsatte konstruktioner”. De omtalte udsatte konstruktioner er dele af betonsøjlerne mod fjorden samt dele af bjælken under og samtlige betonfiner foran glaspartiet. Af rapporten af 31. maj 2016 fremgår det i forhold til disse konkrete bygningsdele, at: *”Levetiden vurderes til 8-10 år.”*

Nationalmuseet, der ejer vikingeskibene, foretog en risikovurdering for skibene den 10. oktober 2016. I vurderingen konkluderer Nationalmuseet, at *”den mindste risiko for Skuldelevskibenes bevaring og sikring er, hvis udstillingsbygningen renoveres/nybygges nu og vedligeholdes på lang sigt (set i et 100-årigt perspektiv), samt at skibene under alle omstændigheder bør tages ud af bygningen før nogen arbejder påbegyndes.”*

Nationalmuseet peger i deres vurdering således ikke på, om renovering eller nybygning er at foretrække.

Redegørelse for nærværende sagsforløb

Vikingeskibsmuseet i Roskilde ansøgte Slots- og Kulturstyrelsen om fredningsophævelse af Vikingeskibshallen den 27. september 2016: *”Vikingeskibsmuseets bestyrelse skal hermed ansøge om affredning af Vikingeskibshallen, idet bestyrelsen ikke længere ser det som en realistisk mulighed at opretholde bygningens fredningsværdier og samtidig sikre en betryggende bevaring og en tidssvarende formidling af de udstillede vikingeskibe”. (...) Museets bestyrelse anerkender til fulde Vikingeskibshallens værdier som et enestående arkitektonisk værk og som et fornemt eksempel på en arkitektonisk stilart og en særlig tidsperiode. Museets værdigrundlag står som det ikoniske udgangspunkt for udvikling af det samlede museumsanlæg, der i dag er anerkendt som en trestjernet Michelin-attraktion (...)*”

Spørgsmålet om fredningsophævelse blev herefter forelagt Det Særlige Bygningssyn den 3. november 2016.

Bygningssynet udtalte sig imod en affredning og anbefalede i stedet en dialogproces, jf. gengivelsen af Bygningssynets udtalelse s. 2:

”Bygningssynets opfordrer til en proces, hvor Slots- og Kulturstyrelsen, Det Særlige Bygningssyn og Vikingeskibsmuseet hurtigst muligt har en dialog om det videre forløb, herunder en tidsplan, der kan tilgodese hensynet til skibene, og hvordan de bærende fredningsværdier både kan bevares, og på samme tid kan udfordres på en sådan måde, at museet kan opnå de nødvendige forbedringer af både funktionel og teknisk karakter.”

På baggrund af denne anbefaling har Slots- og Kulturstyrelsen været i dialog med Vikingeskibsmuseet fra vinteren 2016-17 og drøftet rammerne for den fredede udstillingsbygningens fremtid. Vikingeskibsmuseets ledelse meddelte styrelsen i brev af 20. februar 2017, at man af hensyn til dialogen stillede ansøgningen om affredning i bero frem til den 1. maj 2017.

Dialogens drøftelser foregik mellem Tinna Damgård-Sørensen (museumsdirektør, Vikingeskibsmuseet), Arne Kunckel (konsulent, Vikingeskibsmuseet) og Merete Lind Mikkelsen (enhedschef, Fredede Bygninger, Slots- og Kulturstyrelsen). Vikingeskibsmuseet bad endvidere Roskilde Kommune i egenskab af planmyndighed om at indgå i dialogen. Fra kommunen deltog således Martin Holgaard (direktør for By, Kultur og Miljø, Roskilde Kommune).

Som udgangspunkt for drøftelserne blev der på Slots- og Kulturstyrelsens foranledning foretaget yderligere to tekniske undersøgelser ved Teknologisk Institut for at afklare, om der kan bygges videre på det eksisterende bygningsværk, da Vikingeskibsmuseet i ansøgningen af 27. september 2016 havde udtrykt bekymring for bygningens funderingsforhold og for tæthed af den underliggende membran.

De seneste undersøgelser har kastet nyt lys over Vikingeskibshallens tilstand.

Den første tekniske undersøgelse fra den 23. december 2016 konkluderer bl.a., at *”selve fundamentet som skibene står på vurderes at være stabilt. Der er ikke konstateret forhold som tyder på skadelige sætninger og eller større mobilitet end normalt. Revner i dækkene mv. vurderes alle at kunne tilskrives mekanismer som ikke er relateret til sætninger af bygningen.”*

Da der efter undersøgelsen endnu var uklarhed om bygningens tæthed, blev der udført en opfølgende undersøgelse af Teknologisk Institut for at sikre, at alle forhold var afdækket.

Den opfølgende undersøgelse fra 31. marts 2017 konkluderer, at det indtrængende vand i konstruktionen ikke kan tilskrives utætheder i membranen:

”Idet pumpebrønden i hele perioden har været tør og de iborede rør er standset med at løbe vurderes det, at der ikke er et eller flere huller i membranen der giver anledning til konstant vandindtrængning.”

Endvidere vurderes det, at:

”Tilstedeværende vand i de fyldte lag i gruben vurderes at være fyldt op i forbindelse med hændelser hvor vandstanden har været så høj at vand kunne løbe ind i bygningen over membranens niveau eller gennem utætte gennemføringer.”

Konklusionen på de to tekniske undersøgelser er således, at bygningens fundament vurderes stabilt, og at bygningens bund vurderes ikke at være utæt. En sikring af Vikingeskibshallen, herunder dens fredningsværdier og skibene, kan således alene omfatte en restaurering af nordfacaden mod fjorden. En sådan restaurering vil fremtidssikre Vikingeskibshallen mod vandindtrængning.

I Slots- og Kulturstyrelsens notat af 3. april 2017 om præcisering af Vikingeskibshallens fredningsværdier og fortolkningen af disse, som blev forelagt Vikingeskibsmuseet som led i dialogen med styrelsen, hedder det om restaureringen af bygningen:

”Der er påvist en række områder i Vikingeskibshallens indre og ydre, der bør restaureres, så husets klimaskærm kan beskytte skibene. (...)

Denne restaurering vil flere steder medføre omfattende ændringer samt udskiftning af materialer, overflader, samlinger mv. med nyere materialer og løsninger, der har en større holdbarhed, ligesom det vil være nødvendigt sine steder at tilføje dilatationsfuger i betonen. Slots- og Kulturstyrelsen anerkender dette behov og går gerne i dialog med Vikingeskibsmuseet for at finde de bedst egnede løsninger.”

En sådan restaurering, der blandt andet kan medføre en udskiftning af alt glas i nordfacaden, vil samtidig tilgodese nogle af de øvrige ønsker, Vikingeskibsmuseet har, nemlig UV-sikring, hensyn til personsikkerhed samt energiforbedring.

I dialogen med Vikingeskibsmuseets ledelse har Slots- og Kulturstyrelsen fulgt Det Særlige Bygningssyns anbefaling og åbnet for en fortolkning af de bærende fredningsværdier.

Som tidligere nævnt finder Det Særlige Bygningssyn, at *”Vikingeskibshallens bygningsstruktur er baseret på strukturalistiske principper, der i sin tanke og idé er moden for eventuelle udvidelser og modifikationer, og at fredningsværdierne kan tolkes til at have en vis generel karakter.”*

Slots- og Kulturstyrelsen præciserede i dialogen med Vikingeskibsmuseet, at det centrale er at bevare det indre udstillingsrum med opstillingen af de fem skibe og den visuelle kontakt til havet. Det fremgår i notat ved Slots- og Kulturstyrelsen af 3. april 2017: *"I det indvendige er det afgørende, at det store udstillingsrum bevares i sin nuværende form, og at rummets formidling af sammenhængen mellem skibene og fjorden bevares og understreges – også efter en udvidelse. (...) De største værdier er (...) det store udstillingsrums udformning og materialitet, hvor de udstillede skibe indgår i nær dialog med både bygningen og med fjordens landskabelige rum. (...) Områderne udenfor det store udstillingsområde er derimod sine steder ombyggede, blandt andet gavlrummene mod øst og vest. Disse områder er, sammen med bygningens sekundære rum, åbne for en nyfortolkning – både i forhold til deres indhold og i deres afgrænsning mod landskabet."*

På baggrund af Bygningssynets vurdering har Slots- og Kulturstyrelsen over for Vikingeskibsmuseet fremført, at fortolkningen af fredningsværdierne i Vikingeskibshallen muliggør, at den eksisterende bygning vil kunne udvides mod de tre landsider. Det vil dog være afgørende for styrelsen, at der med en udvidelse opnås arkitektonisk kvalitet i en balance med det eksisterende. I præciseringen af fredningsværdierne og fortolkningen heraf, som museet blev præsenteret for (i notat ved Slots- og Kulturstyrelsen af 3. april 2017), fremgår det således, at: *"En eventuel udvidelse af Vikingeskibshallen skal respektere og understrege [præciseringen af de bærende fredningsværdier]. Det kan for eksempel gøres ved at bygge videre i samme formsprog, eller gennem et andet form- og materialesprog, der på detaljeret vis understreger hallens oprindelige arkitektur. De beskrevne værdier åbner for en udvidelse af museet mod øst, syd og vest – såfremt udvidelsen respekterer og underordner sig den eksisterende bygning. (...)"*

Vikingeskibsmuseet har over for Slots- og Kulturstyrelsen fremført, at en udvidelse er en forudsætning for at generere det overskud, der er nødvendigt for driften af bygningen. Museet har under dialogen anslået, at der vil være behov for et samlet areal på 5.400 m², mod de nuværende 2.400 m². Hertil kommer arealer til marinarkæologi mv.

Slots- og Kulturstyrelsen har, som ovenfor beskrevet, stillet sig positiv over for en udvidelse, men har ikke taget endelig stilling til, hvordan udvidelsen kan udformes, da dette vil afhænge af det konkrete projekt. I forbindelse hermed har styrelsen og museet drøftet den videre proces. Styrelsen følger således gerne en kommende arkitektkonkurrence eller andet ønsket forløb nært, så projektet går i en retning, der er forenelig med fortolkningen af fredningsværdierne.

Genoptagelse af sagen om fredningsophævelse

Slots- og Kulturstyrelsen modtog den 22. maj 2017 en anmodning om at genoptage ansøgningen om ophævelse af fredningen. Vikingeskibsmuseet

udtrykker her sin tilfredshed med den gode, fremadrettede og konstruktive dialog omkring udstillingsbygningens fredningsværdier, tilstand og udviklingsmuligheder. Museets bestyrelse har dog (...) ”ud fra en helhedsvurdering samt et overordnet hensyn til vikingeskibene og museets udviklingsmuligheder besluttet at genoptage ansøgningen om affredning af Vikingskibshallen, som blev stillet i bero ved brev af 20.02.2017”.

Når Slots- og Kulturstyrelsen med brev af 19. juni 2017 sendte spørgsmålet om fredningsophævelse i høring, skete det således på anmodning fra Vikingskibsmuseets bestyrelse.

Høringsbrevet blev sendt til Vikingskibsmuseet og har endvidere været i offentlig høring på styrelsens hjemmeside. Høringsbrevet blev desuden specifikt fremsendt til følgende interessenter:

Roskilde Kommune, Roskilde Museum, Kulturmiljørådet for Midt- og Vestsjælland, Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, Bygningskultur Danmark, Europa Nostra Danmark, Bygnings Frednings Foreningen BYFO, Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring, Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Roskilde Kommune.

Af de ovennævnte har Roskilde Museum, Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Roskilde Kommune vendt tilbage inden høringsfristen den 29. september 2017.

Derudover er der indkommet høringssvar fra DOCOMOMO Danmark, fra DOCOMOMO International og fra Sven Scharling (privatperson).

Endelig modtog Slots- og Kulturstyrelsen et høringssvar fra Roskilde Kommune den 5. december 2017. Da svaret er fremsendt til styrelsen over to måneder efter høringsfristens udløb er det ikke muligt at inddrage Roskilde Kommunes bemærkninger i styrelsens afgørelse.

Indkomne høringssvar

Slots- og Kulturstyrelsen har modtaget i alt seks bemærkninger til spørgsmålet om fredningsophævelse. Heraf argumenterer to for en ophævelse af fredningen, mens styrelsen opfatter de fire andre som en støtte til fortsat fredning:

Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur skriver i høringssvar af 29. september 2017:

”Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur mener, at bygningsfredningen bør fastholdes.

Foreningen er enig med Det Særlige Bygningssyn i, at de bærende fredningsværdier stadig er til stede i bygningsværket, og at bygningsværkets værdi også knytter sig til udstillingen af de skibe, som hallen er opført til.

Derfor bakker foreningen op om synets forslag om en løsning (...) ,således at bygningsfredningen kan fastholdes og bygningerne sættes i stand og vedligeholdes, samtidig med at vikingskibene beskyttes og museet har mulighed for at udvikle sig tidssvarende.”

Bestyrelsen for DOCOMOMO² Danmark skriver i høringssvar af 29. september 2017:(...)” Godt nok trænger det ydre til renovering, men det indre står stadig som en enestående smuk formidling af de fem skibe, der blev fundet i Roskilde Fjord i 1960’erne. For at give det enestående fund bedst mulige udstillingsrammer blev der af arkitekten Erik Chr. Sørensen opført en fin modernistisk bygning i beton. Vikingskibsmuseet tiltrækker den dag i dag publikum fra nær og fjern.

Vikingskibshallens arkitektoniske kvaliteter er indiskutable, - det er som et smykkeskrin, der danner en fornem ramme om de arkæologiske fund af de uvurderlige Skuldelev-skibe, der belyser en væsentlig side af Danmarks historie.

(...) Det er klart at bygningen har lidt en del overlast efter de senere års voldsomme storme, men alligevel.

Bygningens kraftige betonkonstruktioner, farverne og lyset danner en usædvanlig tidløs rumvirkning, der har en nærmest klassisk karakter. Har Vikingskibsmuseet behov for at udvide, kunne man måske forestille sig, at man gravede ned under den grønne plæne og lagde udvidelsen under niveau.”

DOCOMOMO International skriver i høringssvar af 22. september 2017 (brev stilet til kulturminister Mette Bock fra Ana Tostões, Chair of Docomomo International):

(...) “The building combines the brutalism architecture with the ancient history, creating a balance between the ships, its materiality and the site. A giant window and sweeping views over the fjord creates a background that connects the interior with the water and the surroundings. For all these reasons, the Viking Ships Hall is an outstanding example of modern architecture recognized worldwide and in Denmark with the national protection list.

(...)

Docomomo International wishes to express its full support to all the efforts that may be carried out in order to preserve this building, taking into

---

² DOCOMOMO er en sammenskrivning af International Committee for Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement.

consideration the history of the Viking Ships Hall and the willing to maintain their integrity and authenticity for the future generations.”

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Roskilde skriver i høringssvar af 23. juni 2017:

”Foreningen finder det vigtigt, at den nødvendige sikring af skibe og bygning sker i dialog med Slots og Kulturstyrelsen og Det særlige Bygningssyn. Med de senest fremsendte kommentarer og vurderinger fra Det særlige Bygningssyn, synes dette at være en realistisk mulighed.

En fredningsophævelse kan således anbefales fra vores side, hvis Slots og Kulturstyrelsen vurderer at grundlaget for dialogen også under denne forudsætning er til stede.

Hvis dialogen kun er mulig med en fortsat fredning anbefaler vores forening at fredningen opretholdes.”

Roskilde Museum skriver i høringssvar af 26. september 2017:

”Som Vikingeskibsmuseet dokumenterer i ”Ansøgningen om affredning af Vikingeskibshallen i Roskilde”, er skaderne på Vikingeskibshallen så omfattende, at det truer de skibe hallen er bygget til at sikre, bevare og formidle. En istandsættelse af hallen, der skal kunne leve op til fremtidige klimasikringskrav, gør det umuligt samtidigt at opretholde bygningens fredningsværdier. Roskilde Museum finder det derfor ikke længere muligt, at sikre Vikingeskibshallens fredningsværdier og samtidig sikre bevaringen og formidlingen af hallens vikingeskibe. I det dilemma mener museet, at skibene skal prioriteres over hallen. Museet anbefaler derfor en affredning af Vikingeskibshallen.”

Sven Scharling skriver i høringssvar af 21. september 2017:

”(..) Det er naturligvis vigtigt, at fredede bygninger ikke uden videre affredes, da hensigten jo er, at en fredning skal udgøre et bolværk mod øjeblikkets luner. Det kan imidlertid undre, at Vikingeskibshallen overhovedet er blevet fredet, og hvad motivet hertil har været, idet hallens arkitektoniske kvaliteter aldrig har været helt entydige. Men når dette alligevel er sket, bør der være en mulighed for at omgøre en sådan fredning, når det er særdeles velovervejet, og sikring af nationale kulturklenodier er på spil, samt når der på trods af fredningen kan være berettiget tvivl om bygningsværkets bevaringsværdighed.”

Slots- og Kulturstyrelsen har følgende kommentarer til de indkomne høringssvar:

Vikingeskibshallens tekniske tilstand og bygningens opretholdelse

Slots- og Kulturstyrelsen noterer sig synspunkterne fra Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur og DOCOMOMO om, at bygningen bør bevares og istandsættes. I modsætning hertil anfører Roskilde Museum, at skaderne

på Vikingskibshallen er så omfattende, at det truer de skibe, som hallen er bygget til at sikre, bevare og formidle. Parallelt hermed skriver Sven Scharling, at sikring af nationale kulturklenodier er på spil.

Slots- og Kulturstyrelsen deler ikke de sidstnævnte opfattelser. Vurderingen af bygningens tekniske tilstand er således væsentligt ændret i kraft af de to tekniske undersøgelser fra Teknologisk Institut fra december 2016 og marts 2017. Det er fastslået, at det vil være muligt at restaurere og sikre bygningen – og dermed skibene.

Konklusionen på de to tekniske undersøgelser er, som nævnt i høringsbrevet af 19. juni 2017 og i redegørelsen for sagsforløbet ovenfor, at bygningens fundering vurderes stabil, og at bygningens bund vurderes ikke at være utæt. Vikingskibene står således ikke på usikker grund, og en restaurering af nordfacaden mod fjorden vil – sammen med en stormflodssikring mod de øvrige tre sider, der forestås af Roskilde Kommune – kunne fremtidssikre skibene mod indtrængende vand forårsaget af havstigninger og stormfloder.

Slots- og Kulturstyrelsen finder således ikke, at der er tekniske og konstruktionsmæssige forhold, som forhindrer, at bygningen opretholdes og fremtidssikres som ramme om vikingskibene og museets virksomhed.

Spørgsmålet om udvidelse og Vikingskibsmuseets fremtid

Slots- og Kulturstyrelsen bemærker opbakningen i flere af høringssvarene til Det Særlige Bygningssyns anbefaling om, at fredningsværdierne i Vikingskibshallen kan fortolkes og dermed give plads til ”*museets berettigede ønsker om en modernisering af faciliteter og udvidet tilgængelighed*”.

DOCOMOMO Danmarks skitserer, at udvidelsen kunne lægges under eller delvist under terræn på landsiderne som en tænkelig overordnet løsning.

Slots- og Kulturstyrelsen bemærker hertil, at det er en tænkelig overordnet løsning, idet en række af de ønskede funktioner ikke skal bruge dagslys og i øvrigt er i tråd med nutidens danske og internationale museumsbyggeri.

En udvidelse af Vikingskibsmuseet på den eksisterende udstillingsbygningens tre landsider vil naturligvis skulle etableres under hensyntagen til museets særlige placering tæt på Roskilde Fjord.

Roskilde Museum mener derimod, at en istandsættelse af hallen, der skal kunne leve op til fremtidige klimasikringskrav, gør det umuligt samtidig at opretholde bygningens fredningsværdier.

Slots- og Kulturstyrelsen bemærker hertil, at bygningens tilstand har vist sig bedre end på tidspunktet for ansøgningen om affredning, og at det, jf. Det

Særlige Bygningssyns anbefaling, er muligt at udfolde fredningsværdierne. Dette er beskrevet ovenfor under bygningens opretholdelse.

Vikingskibshallens arkitektoniske værdi

Sven Scharling fremfører i sit høringssvar, at Vikingskibshallens arkitektoniske kvaliteter aldrig har været helt entydige, og at det kan undre, at den overhovedet er blevet fredet. Heroverfor står DOCOMOMOs karakteristik af bygningen som ”et smykkeskrin”, ”en fornem ramme” og ”an outstanding example of modern architecture recognized worldwide”.

Slots- og Kulturstyrelsen er bevidst om, at især moderne arkitektur undertiden er genstand for uenighed og debat. Styrelsen er dog enig i DOCOMOMOs karakteristik og finder, at Vikingskibshallen i høj grad besidder de fremragende værdier, der ligger til grund for, at bygningen i 1997 blev fredet. Styrelsen skal henvise til det Det Særlige Bygningssyns udtalelse om indstilling af Vikingskibshallen til fredning (i referat af Bygningssynets møde den 14. december 1994), at den ”er et bygningsanlæg, der ved sin helhedskarakter og landskabelige placering repræsenterer de fremragende arkitektoniske værdier, der kan begrunde en fredning af et bygningsanlæg, som endnu ikke er hundrede år gammelt.”

Vikingskibsmuseet bestyrelse beskriver i deres ansøgning om affredning bygningen som ”et enestående arkitektonisk værk og som et fornemt eksempel på en arkitektonisk stilart og en særligt tidsperiode” og ”den repræsenterer på enestående vis det offentlige kulturinstitutionsbyggeri fra de optimistiske 1960'ere.”

Styrelsens betragtninger om økonomien

Det fremgår af ansøgningen om affredning, at Vikingskibsmuseet i 2012 præsenterede et projekt, hvor man kom med et bud på, hvordan Vikingskibshallen kunne restaureres og fremtidssikres. De samlede omkostninger til en restaurering og modernisering af hallen blev estimeret til ca. 75 mio. kr.

Vikingskibsmuseet begrundede sin ansøgning om affredning med, at omkostningerne til udbedring af nedenstående punkter ikke lader sig fastslå, men at de i hvert fald langt overstiger de 75. mio. kr. Det drejer sig om at:

- Udskifte det ydre betondæklag
- Udbedre formodet utæthed i membranen under Vikingskibshallen
- Forberede bygningen til at modstå de forudsete klimaforandringer
- Sikre skibene mod sætningsskader ved bevægelser i fundamentet
- Udføre en række øvrige ombygningstiltag, indvendig vedligeholdelse samt et nyt belyningsprojekt.

Det har som tidligere nævnt vist sig, at der ikke er væsentlige problemer med Vikingskibshallens fundament, og at bygningens membran ikke er utæt.

De tidligere anslåede omkostninger på ca. 75 mio. kr. til en restaurering og modernisering af Vikingskibshallen, som museet beskriver i dets anmodning om affredning, baserer sig på tre hovedposter estimeret i 2011:

- Teknologisk Institut udarbejdede (6. april 2011) et budget for restaurering af Vikingskibshallens betonoverflade, omfattende reetablering af dæklaget på alle synlige udvendige overflader. Pris ca. 21 mio. kr.
- Erik Møller Arkitekter estimerede (6. juli 2011) omkostningerne til øvrige opretnings- og ombygningsarbejder, der ikke har med udvendig beton at gøre. Pris ca. 34 mio. kr.
- Erik Møller Arkitekter estimerede endvidere (6. juli 2011) omkostningerne ved en indvendig moderniserende ombygning af Vikingskibshallen. Pris ca. 20 mio. kr.

I sin ansøgning om affredning vurderer museets bestyrelse, at man anser det for en umulig opgave at skaffe de mindst 75 mio. kr., som er estimeret. Af de ovenstående poster fremgår det, at udgiften til en komplet renovering af betonoverfladerne isoleret set er estimeret til 21 mio. kr.

Det er Slots- og Kulturstyrelsens vurdering, at en sikring af skibene ikke kræver en totalrenovering af betonoverfladerne, ligesom det på ingen måde er nødvendigt for at opretholde de bærende fredningsværdier. Der er alene behov for at udføre den beskrevne stormflodssikring af den nordvendte facade, herunder søjlerne, glaspartierne, bjælkerne, teglstenshjørnerne mv., som ifølge COWIs budget af 24. marts 2015 udgør ca. 7,3 mio. kr. Med det beskrevne arbejde vil udfordringen med den begrænsede levetid for særligt udsatte konstruktioner, som af Teknologisk Institut vurderedes til 8-10 år, samtidig være løst, idet overfladen efter en komplet renovering på denne side af bygningen vil få samme levetid, som kan forventes af et nyopført hus.

Reparation af de resterende betonoverflader for at undgå yderligere nedbrydning kan ved en partiel udskiftning udføres for ca. 7,5 mio. kr. (ifølge rapport fra Teknologisk Institut af 6. april 2011). De to budgetter lapper over hinanden, da COWIs budget også omfatter betonrenovering. Alt i alt beløber disse arbejder sig således til ca. 13 mio. kr. Hertil kommer nødvendige indvendige arbejder og en fremskrivning til 2018-priser. Hermed vil prisestimatet for en restaurering, der kan sikre bygning og skibe, så der ikke længere kan løbe vand ind i bygningen under stormflod e.l., beløbe sig til langt mindre end de angivne 75 mio. kr. – skønmæssigt nærmere en tredjedel.

Slots- og Kulturstyrelsen vil være indstillet på at gå i dialog med museet om at yde en vis støtte til restaurering af bygningen, f.eks. i form af finansiering af rådgivningsarbejdet.

Slots- og Kulturstyrelsen finder det ikke på det foreliggende grundlag tilstrækkeligt godtgjort, at udgifterne til den nødvendige istandsættelse af

bygningen skulle være uproportionale i forhold til at opnå en sikring af de bærende fredningsværdier.

Begrundelse

Slots- og Kulturstyrelsen finder, at de bærende fredningsværdier i Vikingskibshallen er til stede, og at disse lader sig opretholde, således at bygningen fremover kan danne en sikker ramme om bevaring og udstilling af de fem Skuldelev-skibe. Med de faktuelle oplysninger, der nu foreligger i sagen, finder styrelsen ikke grundlag for at ophæve fredningen af bygningen.

Dette følger af bygningsfredningslovens § 8, stk. 2, at ”*Kulturministeren kan ophæve en fredning, når fredningsværdierne er gået tabt eller ikke længere kan opretholdes*”. Dette vurderer Slots- og Kulturstyrelsen ikke er tilfældet med Vikingskibshallen.

De to undersøgelser, styrelsen fik udarbejdet af Teknologisk Institut i forbindelse med sagen, konkluderer således, at der ikke er væsentlige problemer med det eksisterende fundament, og at bygningens bund ikke er utæt, ligesom tidligere undersøgelser har vist, at betonoverfladerne kan restaureres.

Det er Slots- og Kulturstyrelsens vurdering, at Vikingskibshallen og dermed vikingskibene kan sikres inden for en acceptabel økonomisk ramme, idet den nødvendige restaurering af bygningen med henblik på at sikre skibene vil være væsentlig mindre omkostningstung end de estimer, der er fremlagt i Vikingskibsmuseets anmodning om affredning.

Slots- og Kulturstyrelsen har endelig på Vikingskibsmuseets ønske om fremtidig udvikling og tidssvarende formidling mv. – og ud fra Det Særlige Bygningssyns anbefaling om at muliggøre dette – ekstraordinært åbnet for en fortolkning af de bærende fredningsværdier. Således er styrelsen positivt indstillet over for en udvidelse med alle de ønskede kvadratmeter gennem tilbygninger til Vikingskibshallen på dennes tre landsider, så museet kan tilføje nutidige formidlingsfaciliteter mv. Det sker ud fra en vurdering af, at det centrale udstillingsrum mod fjorden som ramme om formidlingen af vikingskibene udgør det vigtigste element i bygningsværket.

Klagevejledning

I kan klage over beslutningen til kulturministeren. Klagefristen er 4 uger fra den dag, I har modtaget dette brev.

Klagen skal sendes til Slots- og Kulturstyrelsen, der sender klagen videre til kulturministeren sammen med sagens øvrige materiale.

Klager indsendt inden fristens udløb har opsættende virkning for afgørelsen.

Offentlig bekendtgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen vil foretage offentlig bekendtgørelse af beslutningen på sin hjemmeside, www.slks.dk.